

Kuypers rede *Evolutie* (1899). Bij de rapportage over honderd jaar klassieke filosofie (G. J. de Vries) wordt aandacht geschonken aan het werk van vader en zoon Woltjer. Mevrouw B. Siertsema begint haar hoofdstuk over algemene taalwetenschap met de zin: 'Vanaf de stichting is er aan de Vrije Universiteit algemene taalwetenschap gedoceerd, hoewel niet altijd onder die naam. De eerste docent was de grote Abraham Kuiper 'himsel' die naast de dogmatische vakken, Hebreeuws en homiletiek ook nog de Nederlandse letterkunde, esthetiek en linguïstiek voor zijn rekening nam . . . '.

J. G. Knol schetst de ontwikkeling van de economische faculteit via Kuypers rede op het Sociaal Congres (1891), tegenover de theorieën van Adam Smith, David Ricardo en Karl Marx. De psychologie (C. Sanders, L. K. A. Eisenga) kan bij H. Bavinck terecht. Alleen G. Kuiper Hzn moet constateren (455) dat over de sociologiebeoefening aan de Vrije Universiteit, tot 1950 toe, weinig te vertellen valt.

Treffend is het artikel dat A. Th. van Deursen schreef over de Vrije Universiteit en de geschiedwetenschappen. Zijn bijdrage is reeds de aankoop van dit boekwerk waard. Begiftigd met een kostelijke taalbeheersing weet hij raak te typen, zowel de eerste decennia als de betekenis van zijn voorgangers A. Goslinga en A. A. van Schelven. Naast de uitspraak van J. Veenhof dat de pioniers in de beginperiode de inspiratiebron en het normatieve model zochten in de historie (62) leggen men Van Deursens uiteenzetting waarom aan de V.U. tot 1918 geen vakhistoricus werd benoemd (368); de *legenden* vormden voor Kuiper de ware geschiedenis. Als er in 1880 een historicus benoemd zou zijn was dit L. H. Wagenaar geweest - welnu, wij weten hoe Allard Pierson over de wetenschappelijke waarde van diens dissertatie oordeelde (Wij danken aan zijn ergernis het prachtige *Oudere Tijdgenooten*). In 1886 wordt Th. Wenzelburger als candidaat-hoogleraar 'genoemd', volgens Van Deursen 'gegeven de omstandigheden niet zo'n slechte keus', maar toch zou een benoeming 'bevreemding hebben gewekt. Diende geschiedenis om de nationale volkskracht te bevorderen, dan kon men achter deze kathedra moeilijk een Duits geleerde roepen' (370). Wij kunnen eraan toevoegen dat het jaar 1886 wel mee de oorzaak zal zijn geweest dat de benoeming niet doorging: de leidslieden hadden toen andere dingen aan het hoofd en de financiën waren ontoereikend; dat laatste bleek duidelijk toen er twee opvolgers in de vacature-Hoedemaker moesten komen.

Het door J. Veenhof geschreven hoofdstuk ('Honderd jaar theologie aan de Vrije Universiteit') biedt een overvloed van 'inside-information' over de eerste decennia. Hij toont o.m. aan waarom de exegese een secundaire plaats heeft ingenomen tot aan de verschijning van Kuypers *Encyclopaedie*. Men leze het goed geschreven opstel zelf. Het voert te ver steeds interessante citaten in deze recensie op te nemen. Een alomvattende recensie van dit boek *WETENSCHAP EN REKENSCHAP* vraagt een nieuw boek.

Enkele bescheiden vraagtekens plaats ik bij het inleidende hoofdstuk 'De Vrije Universiteit als bijzondere instelling 1880 - 1980' door W. J. Wieringa. Hij schrijft hier en daar duidelijk in aansluiting op vroegere denkenboeken en conformeert zich aan het toen ontworpen beeld. Ik heb de indruk dat het hier nogal eens om maximaal hálve waarheden gaat. Enkele voorbeelden: 'Van de Hervormde Kerk viel reeds allang niets meer te verwachten voor de bewaring der orthodoxie' (12); 'de brede orthodoxe basis die Kuiper aanvankelijk gewild had, was geen werkelijkheid geworden. Zo hadden de ethischen afstand genomen' (13); 'het ging om een gereformeerde universiteit - gereformeerd